

הוכחנו עתה.

איסור "נשך" בהלוואת אוכל, מניין?

ובהכרח, צריכים אנו לבאר, כי לא חלקן **הכתוב** את נשך ותרבית [באומרו: כספך לא תתן לו בנשך, ובמרבית לא תתן אכלך] **אלא** בכדי לעבור עליו בשני לאוין.

שבכל גביית ריבית, עוברים על שני לאוין, הן מצד הנשך שבדבר, הן מצד התרבית שבדבר, ולכן כפלה התורה את האיסור בשני לשונות.⁽⁴⁾

תנו רבנן: בספר ויקרא [פרק כה] נאמר, "את כספך לא תתן לו בנשך, ובמרבית לא תתן אכלך". ומשמע, שהתורה תלתה את הלאו של "נשך" בהלוואת כסף, ואילו את הלאו של "ריבית" בהלוואת אוכל.

ודנה הברייתא: **אין לי מקור מן הפסוק אלא** לאסור איסור "נשך" בכסף [בהלוואת כסף], וכמו כן איסור "ריבית" באוכל [בהלוואת אוכל], כגון סאה חטיין בסאתיים.

תלמוד לומר, לכן נאמר בדברים [פרק כג] "לא תשיך לאחיך נשך אוכל". ריבתה התורה בזה איסור "נשך" גם בהלוואת פירות.

ועדיין מקור לאיסור "ריבית" בהלוואת כסף מניין?

תלמוד לומר, הרי נאמר בדברים [שם] "לא תשיך נשך כסף".

אם אינו ענין [מאחר ואינו נצרך] לאיסור טא-א נשך להלוואת כסף, שהרי כבר נאמר בו איסור בתחילת הפסוק "לא תשיך לאחיך", **תנהו ענין** [דרשהו אתה] לריבית כסף.

מעתה יש לנו מקור לאיסור נשך וריבית, בין בהלוואת כסף בין בהלוואת אוכל.

להדיא, כי אם הלוח לו על מנת שידור המלוה בחצרו שלא עומדת להשכרה, אף שקצצו כך במפורש, הרי זה נחשב כ"תרבית בלי נשך", מאחר וזה נהנה וזה לא חסר. וכתב כי מסוגינתנו עולה "כי בתרבית בלי נשך אין איסור מדאורייתא כלל" וכל האיסור שם הוא רק מדרבנן וכל זה שלא כדברי רבינו עקיבא איגר זצ"ל.

וישוב נוסף לקושי המהר"ם שיף ראה ב"כללא דריביתא" סימן קסו [לבעל האורים ותומים הנדפס בשולחן ערוך].

4. התוספות כתבו בד"ה למה, לפי רבא, מה שלא נכתב "כספך לא תתן לו בנשך, ובנשך לא תתן אכלך", וזה לשונם "כיון שהוצרך שני

"המלוה את חברו לא ידור בחצרו", ומבואר בגמרא שזה גם באופן שהבית לא קיימא לשכר ואין הפסד ללוה, והמלוה עביד למיגר [דרכו לשכור בדמים], והרי באופן זה חשיב "תרבית בלא נשך" כי המלוה מרוויח בלי שהלוה יחסר! וכמו כן בציור הפוך, שהחצר היתה קיימא לאגרא, והמלוה לא היה עביד למיגר, מצאנו "נשך בלא תרבית"?

ובחידושי רעק"א תירץ כי כל האופן של ריבית דאורייתא בדר בחצר חברו מבואר בפוסקים הוא רק באופן שקבע הלוח עם המלוה מראש ואמר "הלוויני ודור בחצירי" ומחדש ר' עקיבא איגר שבאופן זה נחשב החצר כקיימא לאגרא והמלוה כעביד למיגר.

הרא"ש לקמן דף סד: [סימן טז יז] נוקט